

суспільстві. Це включає в себе аналіз реклами, літератури та медіа, щоб розкрити та викрити стереотипні уявлення.

Гендерна освіта та активна участь в суспільному житті: Програми гендерної освіти спрямовані на підготовку студентів до активної участі в суспільному житті, надаючи їм знання та навички для аналізу та вирішення гендерних викликів у різних галузях, від бізнесу до політики.

Гендерна освіта та свідомість створюють основу для формування гендерно свідомого покоління, яке сприймає та поважає різноманіття, визнає гендерні нерівності та активно працює над їхнім подоланням у всіх аспектах життя.

Слід відзначити, що гендерна освіта та свідомість не є лише абстрактними поняттями в сфері освіти, але вони стають справжнім механізмом трансформації суспільства. Інтеграція цих стратегій у навчальні програми допомагає створювати глибоко освічених та емпатичних індивідів, здатних розуміти й поважати гендерні різниці. Такий підхід впливає на формування більш рівноправного та толерантного суспільства, де кожна особа має можливість розкрити свій потенціал незалежно від гендерної належності. Гендерна освіта і свідомість стають кроком до майбутнього, де різноманіття вважається силою, а рівність — фундаментом сталого розвитку.

Сидоренко Дар'я Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВІДПОВІДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Гендерна рівність є ключовим принципом сучасного суспільства, спрямованим на визнання та захист прав та можливостей всіх осіб, незалежно від їхньої гендерної приналежності. Україна, як член ООН та інших міжнародних організацій, зобов'язана забезпечувати гендерну рівність на рівні свого законодавства та його практичної реалізації.

На Всесвітньому економічному форумі щороку випускається глобальний звіт про гендерний розрив, що оцінює прогрес різних країн у досягненні гендерної рівності. Україна поки що посідає в даному рейтингу лише 81 місце зі 146 країн, а розрив між чоловіками і жінками в нашій країні становить майже 30%.

Гендерна рівність - це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства[1].

Шлях до досягнення гендерної рівності складається з двох ланок: законодавче відображення принципів гендерної рівності та реалізація встановлених принципів на практиці. Базовим тут є саме законодавче

закріплення гендерного паритету, механізмів реалізації та контролю рівності між чоловіками і жінками.

Конституція України, як основний закон держави, гарантує рівність усіх громадян, в тому числі і гендерну рівність. Стаття 24 Конституції України зазначає, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками статі..

Розширює і розвиває дане положення Конституції в аспекті гендерної рівності Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Він вперше дав визначення таким поняттям як “дискримінація за ознакою статі”, “гендерна рівність”, визначив основні напрями державної політики і механізми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Важливим законом в сфері гендерної рівності є також Закони України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», який забороняє дискримінацію, в тому числі і за гендером.

У сфері праці основним законодавчим актом є Кодекс законів про працю України. Стаття 21 КЗпП встановлює обов'язок дотримуватись рівності трудових прав громадян. Забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці. Останніми роками відбулись позитивні зрушення для досягнення гендерної рівності у сфері праці. Так, у 2017 році було скасовано наказ Міністерства охорони здоров'я, яким було визначено перелік із 450 заборонених професій для жінок. Зараз жінки можуть працювати монтажницями, машиністками, і т.д.

В той самий час, є необхідність провести гендерно-правову експертизу щодо окремих статей КЗпП, оскільки він все ще значно стримує права жінок. Статті 174 та 175 КЗпП містять наступну інформацію: “Залучення жінок до робіт у нічний час не допускається... Не допускається залучення до робіт у нічний час, до надурочних робіт і робіт у вихідні дні і направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років.”, що однозначно порушує принцип рівності між жінками та чоловіками. Стаття 17 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» ставить перед роботодавцем обов'язок створювати умови праці, які дозволяли б жінкам і чоловікам здійснювати трудову діяльність на рівній основі.

Вкрай вагома сфера в Україні - сфера оборони. Станом на зараз, в лавах ЗСУ служать 9% жінок. В порівнянні з 2014 роком, кількість жінок-військовослужбовиць зросла з 16 тисяч до 40 тисяч осіб. Рівні права чоловіків і жінок в цій сфері визначає закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях». Раніше жінки могли претендувати переважно на небойові професії. Внаслідок цього закону, жінкам стали доступні такі бойові професії у війську, як гранатометниця, снайперка, артилеристка.

У сфері державної служби останніми роками так само відбулися позитивні зміни щодо представництва жінок. Наприклад, у складі ІХ скликання Верховної Ради України 88 жінок, що є найбільшою цифрою за всі роки

незалежності України, але це все ще набагато менше, ніж представництво чоловіків - 336 членів. Тут гендерну рівність забезпечує закон України «Про вибори народних депутатів України». Стаття 3 даного закону оголошує принцип рівності прав і можливостей кандидатів у депутати, незалежно від статі.

Отже, Україна визнає гендерну рівність як пріоритет та закріплює її в ряді законодавчих актів, серед яких ключовим є Закон України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків". Представництво жінок у сферах, які історично вважались суто чоловічими, в останні роки зростає. Однак, все ще існують проблеми пов'язані із урахуванням гендерного паритету в законодавстві України, особливо в сфері праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 18.11.2023)
2. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 18.11.2023)
3. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (дата звернення: 18.11.2023)
4. Кодекс Законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 18.11.2023)
5. Кількість зросла на 40%: у Міноборони розповіли, скільки жінок служать у лавах ЗСУ. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/u-minoboroni-rozprovili-skilki-zhinok-sluzhat-u-lavah-zsu-12426630.html> (дата звернення: 23.11.2023)
6. Global Gender Gap Report. 2022. 374 p.